

Liefde in verleden tijd

Colofon

ISBN: 978 94 6365 586 6

1e druk 2024

© 2024, Harry Turksma

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Harry Turksma

Liefde in verleden tijd

*Het oorspronkelijke woord was een visioen dat
om de betekenis van het licht heen zweefde.
Het woord van tegenwoordig is al niet meer
dan een brokstuk, een rudiment van een oude,
alomvattende mythologie.
Dat is de werkelijkheid: een afschaduwing van
het woord.*

Bruno Schulz

DE VOGELVROUW

Moeder

In deze sokken woont een zee van liefde. Het patroon van haar golfslag staat diep in mijn voetzolen gegrift, tot in de geulen tussen mijn tenen. Het spant als een tweede huid, een ruw rimpelend oppervlak van vervlogen zorgzaamheid en heimwee. De kromgegroeide vingers die ze breiden, zijn de hare in al hun harde afstand. Was het vader die de wereld schiep, zij schiep mij. En ik vertel het verder. De ijle leegte van de lucht tussen één rechts één averechts is bezwangerd van haar dove stem, als een versteende foetus in de baarmoeder van mijn herinnering. Ze klinkt en ze klinkt niet, naar gelang de wind rond onze berg suist. Maar ze is er altijd, ongebaard, maar ze is er.

Op onze berg staat een dorp, in het dorp staat ons huis en in dat huis woont de kille aarzeling van haar bloed. Haar magere kopje volgt de zon - 's ochtends in de schaduw van de steile noordwand, 's middags in de veelkleurige lichtfontein die over de top klatert, en 's avonds in het vale schijnsel dat vanuit de dalen omhoog kruipt naar de sterren. Haar alziende ogen, die na vijf jaar

duisternis zijn verleerd zich te sluiten, vangen de stralen in de spiegel van haar moederschap en weerkaatsen haar angst om mijn wankele bestaan. Moeder plantte paarse boscyclamen rond ons huis. Ze bloeien alle jaargetijden met sterke, felgekleurde bloemetjes, bestand tegen de diepe hoogte die de berg in de hemel slaat.

“Dat zijn vaders oren. Denk en spreek dus nooit kwaad, want alles wordt gehoord en niets gaat verloren. Ook wat onuitgesproken blijft, is nooit verzwegen. Wat geen pijn doet, is gevaarlijker dan ongedachte woorden. Ik heb blind en doof de duisternis geroken als het monster in het hart van onze berg. Het loert en wacht met onmenselijk geduld op de vergane liefde in de spelonken van zijn stinkende graf. Laat hem daar, geloof je moeder, laat hem.”

Zij spint de angst als zachte draden van haar gekwetste vruchtvlees rondom mijn voeten - paarse sokjes van verdriet.

Het dal is gedeeltelijk begroeid met dorre, geelgroene weiden waarop uitgemergeld vee tevergeefs graast. Er hangt een vage maar penetrante kwelgeur en het tocht er voortdurend. De hemel erboven versmalt tot een enge donkergrijze passage. Enorme sauriërs met een spanwijdte van wel tien meter zweven dreigend langzaam in het rond, spiedend naar argeloze prooi om zich op te storten. Gebruikmakend van de thermiek stijgen ze lui cirkelend op vanuit het dal, een stuiptrekkend

slachtoffer in hun bebloede klauwen. Tussen hemel en aarde regeert de dood onaangedaan en efficiënt. Alle dorpingen mijden de boerenbevolking uit het dal. Een oude vete kerft de scheiding der geesten in hun harten en schept een onoverbrugbare afstand, vele malen langer dan ieders vlucht voor de dood. De dalbewoners, door ons 'zij van beneden' genoemd, peuren al hun rijkdom uit de aarde, en alleen daaruit. De Grote Moeder is hun koningin, die kreunend bevrucht, bewerkt en gekastijd haar rijke gaven laat ontfutselen in het zweet huns aanschijns. Het dal is haar hemelbed waar gespannen uiers gouden munten sproeien in omhooggevallen kruiwagens die over veerlichte schapenwolkjes rijden. Boterbloemen karnen gele, zoete zwezerik, vette aren wuiven roze gevlekte nevelwinden en het glinsterende, opstuwende stof doet zwaar vervuilde kinderen proesten van genot. Maar 'wij van boven' leven van alle gedachten. De praalwagens van onze voorgenomen zegetocht wachten aan het begin van de regenboog - of het eind? - om los te breken uit Iris' beklemmende omhelzing en een boodschap uit te venten die ongehoord begrepen wordt. Dat tekent ons duizendjarige bestaan. Onze dichters en filosofen worden oud geboren en torsen hun zinrijke erfenis als een loden amfoor vol grappen en grollen. Wij weten dat onze geschiedenis ons niet verheft,

maar wij onze geschiedenis. Wie schrijft haar anders? De boeren voor wie geen verleden telt? Gedurige reproductie van liefde heeft onze eeuwenoude lijven gestaald tot een zacht, soepel weefwerk waarin onze voeten wandelen over de haat en jaloezie, tot het bloed door de naden sijpelt en zoute sporen trekt in ons geheugen, broos, zó broos. Wij leven op het hoogste punt van ons land, omdat wij hier naartoe zijn gejaagd als een kat in een boom. Aan de voet staat Cerberus te blaffen en te kwijlen. Wij zitten hier gevangen maar wij blijven een kat: mooi, trots, snel en met negen levens op kousenvoeten. Als het regent, dwarrelen gekneusde bloemblaadjes op ons hoofd, onze oren spitsen zich en onze kruin zendt in diepe dankbaarheid een statig saluut naar de zon, de maan, de sterren. Wij leven! Maar ik pieker me suf. Hoe kan ik vertellen? Hoe kan ik vertellen zonder dat mijn tranen de inkt van mijn woorden doen uitvloeien en onleesbaar maken?

Nacht

Moeder, waar ben je? Vergeef me mijn wantrouwen, geboren uit eenzaamheid, geboren uit angst, geboren uit jou. Zodra de nacht gevallen is, verwijden je pupillen tot er van je iris nog een klein gloeiend randje